

BODMÉR

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK FELÜLVIZSGÁLATA

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Megbízó
Bodmér Község Önkormányzata
8080 Bodmér, Vasvári Pál utca 58.
Tel.: 06-22/354-095

Tervező
Völgyzugoly Műhely Kft.
Cím: 2083 Solymár, Bimbó u. 20.
Levelezési cím: 1024 Budapest, Káplár utca 7.
Tel.: 1-439-0491, 70-938-3223, 20-9138-575

**Településrendezés,
építészet:**

Ferik Tünde - okl. építészmérnök,
vezető településrendező tervező TT/1 13-1259
Mihály Renáta - okl. települmérnök

Régészet:

Belényesy Károly - régész, örökségvédelmi
szakértő (15-016)

Munkatárs:

Ronyecz Zsófia - okl. tájépítészmérnök

Fotók:

Mihály Renáta
Belényesy Károly

2018. november
VZM 1382/17
bodmer_oroks_181123.doc

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	3
ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK VÉDELME	4
1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT	5
1.1. A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag)	5
1.1.1. Történeti leírás	5
1.1.2. A történeti település- és tájszerkezet alakulása	5
1.2. A védett műemléki értékek és a helyi építészeti örökség értékleltára	12
2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE	12
3. ÖSSZEFOGLALÓ	12
4. NYILATKOZAT	13
RÉGÉSZETI HATÁSTANULMÁNY	14
BEVEZETŐ	15
JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET	15
1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT	18
a) – b) A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag) és a település régészeti örökségének felmérése	18
c) Értékleltár	18
cc) A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek	18
2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE	19
ba) Az ismert változások hatásai a régészeti örökségre	19
3. AZ ÉRTÉKVÉDELMI TERV	21
a) Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények	21
b) Az önkormányzati feladatok meghatározása	22
4. NYILATKOZAT	23

BEVEZETŐ

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 85/A.§-a, valamint a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 496/2016. (XII.28.) Kormányrendelet 68.§-a előírja az **Örökségvédelmi hatástanulmány** elkészítését a településfejlesztési koncepcióhoz, – illetve, ha a koncepcióhoz nem készült, – a településrendezési eszközökhöz (a településszerkezeti tervhez és a helyi építési szabályzathoz).

Az Örökségvédelmi hatástanulmányban (hatástanulmány) számba kell venni a régészeti örökség elemeit, a műemléki értékeket, valamint települési értékleltárt kell készíteni. Ezekhez kapcsolódóan vizsgálni kell a táji-természeti, településhálózati és településtörténeti összefüggéseket, a településkép, utcaképek, településkarakter és a területhasználatok változását a kulturális örökség szempontjából, valamint a védettségek bemutatását követően elemezni kell az örökségi értékeket érő várható hatásokat. A település egyéb, országos oltalom alatt nem álló értékeit is számba vevő értékvédelmi tervet kell készíteni.

Bodmér község Önkormányzatának képviselő-testülete a község településrendezési eszközeinek és településfejlesztési koncepciójának felülvizsgálatát határozta el, a munka elvégzésével a Völgyzugoly Műhely Kft.-t bízta meg. Jelen tervkészítés során mindhárom tervműfaj dokumentumai felülvizsgálatra kerültek, ennek megfelelően közös a hozzájuk tartozó örökségvédelmi hatástanulmány.

A tervezési munka a széleskörű vizsgálatokon alapuló megalapozó vizsgálat munkarész elkészítésével kezdődött, majd elkészült az ezen alapuló településfejlesztési koncepció vitaanyaga.

A településfejlesztési koncepció célkitűzéseinek az épített örökségre vonatkoztatott hatása elenyésző, az épített örökségre jelentősebb hatást gyakorló változások, szabályok, a településrendezési eszközök felülvizsgálatán keresztül tudnak megjelenni. Fontos azonban megjegyezni, hogy a településfejlesztési koncepció átfogó- és rész céljainak meghatározásakor nagy hangsúlyt kapott a koncepcióban meghatározott horizontális cél: *minőségi élettér és fenntartható fejlesztések megvalósítása*, mely Bodmér falusias hangulatát kívánja megőrizni. Ezzel összhangban kerültek meghatározásra a koncepció átfogó céljai is, melyek a következők:

1. TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁGFEJLESZTÉS
2. MINŐSÉGI ÉLETTÉR, ÉLHETŐ TELEPÜLÉS
3. KAPCSOLATOK KIÉPÍTÉSE, ERŐSÍTÉS

Fenti célok egyaránt a táji és épített környezet megóvását, minőségi - értékőrző, értékteremtő - fejlesztését célozzák, így a koncepció elfogadása esetén az épített és régészeti örökség védelme biztosítható. Az értékek tényleges megóvását mégis a tervek használata során lehet elérni, a kitűzött célok megvalósulásához a terveknek – a hétköznapi életben történő – megfelelő alkalmazása szükséges. A koncepcióban megfogalmazott célokkal, intézkedésekkel összhangban alakíthatók ki a jövőben a településrendezési eszközök szabályai, intézkedései is, melyekre a hatástanulmány javaslatot tesz.

ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK VÉDELME

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

1.1. A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETI LEÍRÁSA (A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZET ALAKULÁSA, A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG)

1.1.1. Történeti leírás

Bodmér, ez az apró község már az Árpád korban létrejött. Első említése 1131-ből oklevélben olvasható, ebben *Budmer* alakban írva. Kultúrtörténeti szempontból kiemelkedő emléke a *Pusztatemplom*, melynek maradványai a régi temetőben találhatóak, köveit malomépítéshez hordák szét. A Pusztatemplom mögötti hegygerincen sáncok nyomait lehet felfedezni.

Történelmének érdekessége, hogy köznemesi telepítésű falu - szemben a környező, hatalmas kiterjedésű vértesi uradalmak birtokában lévő zsellérek, parasztok és uradalmi cselédség lakta falvakkal. A falu a tatár dúlások után IV. László király adományaként kerülhetett a bodmériak tulajdonába. Ezek közül István és György nevű lakos Vasvári Péter ispánnak - a szomszédos Boglár birtokosának - adta tovább használatra, pusztáival egyetemben (*Lad, Vadpálülése, Maladnok, Szöcs, Petrestelke, Disznókút, Szemtelke, Pokoldrakottyá, Németi, Csákány*).

A nemesi múltat őrzi a mai település szerkeze. A köznemesi településrendről így ír a Magyar Elektronikus Könyvtár: „A kuriális beltelkek minden vidéken jóval nagyobb volt a parasztekénál. ...A beltelken a lakóházakon kívül különböző udvarok, kertek és gazdasági épületek találhatóak. Az épületek elhelyezésének módja nem volt szabályozva. Szívesen építettek házat a telekhatártól, az utcától távol a telek belsejében. A nagy telken gyepes terek, fűves utak vezettek a lakóházhoz. ...Az öröklések, osztozkodások folytán a nemesi beltelkek idővel egyre kisebbre zsugorodtak, ... a kuriális falvak képe a 18-19. század folyamán egyre rendezetlenebbé vált.” (Forrás: <http://mek.oszk.hu/>)

Bodmér településszerkezetében szintén megfigyelhető, hogy a lakóházak az utcafronttól jóval beljebb épültek, néhol a telkek középső részén újabb lakóépületeket emeltek (pl. Vasvári P. utca déli része), ennek köszönhetően valóban rendezetlen képet mutat a településkép.

Bodmér településtörténetéről az említett időszakokon kívül nem áll rendelkezésre releváns adat.

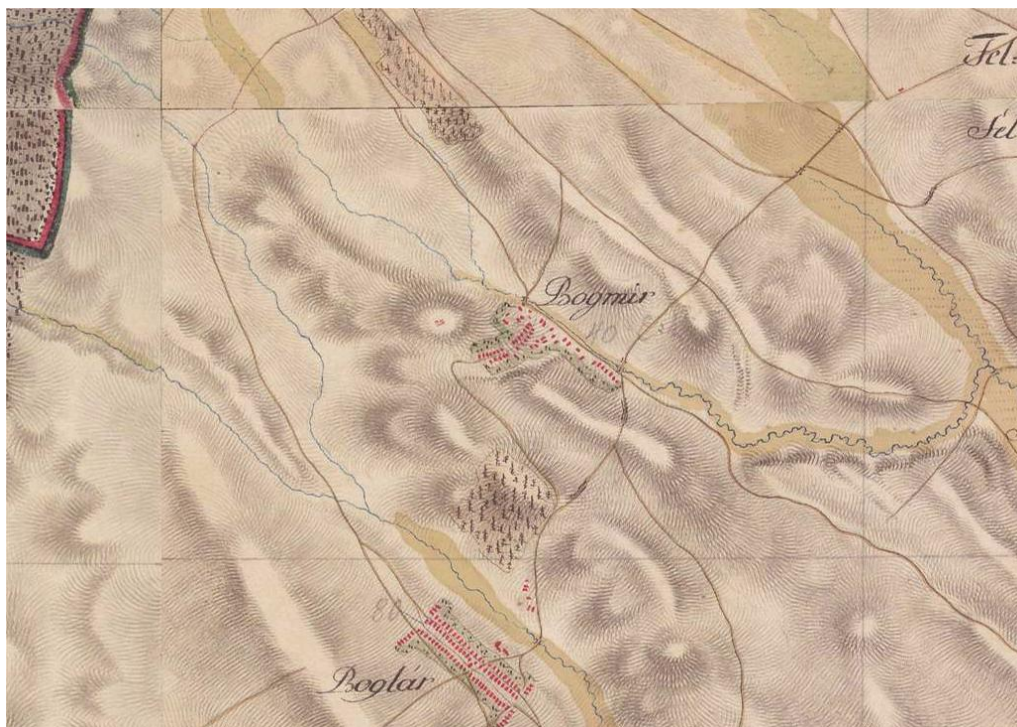
1.1.2. A történeti település- és tájszerkezet alakulása

A XVIII. században a hadászatban előtérbe került a terepadottságokhoz való alkalmazkodás, ezáltal a térkép a harcrend kialakításában nélkülözhetetlenné vált. Ennek fényében készítették el az első, az ország teljes területét lefedő katonai felmérést 1766 és 1785 között. Ezt követte a második felmérés 1806-tól 1869-ig, végül a harmadik, amely csak néhány évvel követi a másodikat 1872-84-ig. Ezek a térképek mintegy másfél évszázadot átölelnek, ezáltal a táj és a települések változása jól nyomon követhető rajtuk, így Bodmér szerkezetének alakulását is a katonai felmérések alapján vázoljuk fel.

I. katonai felmérés (1782-85)

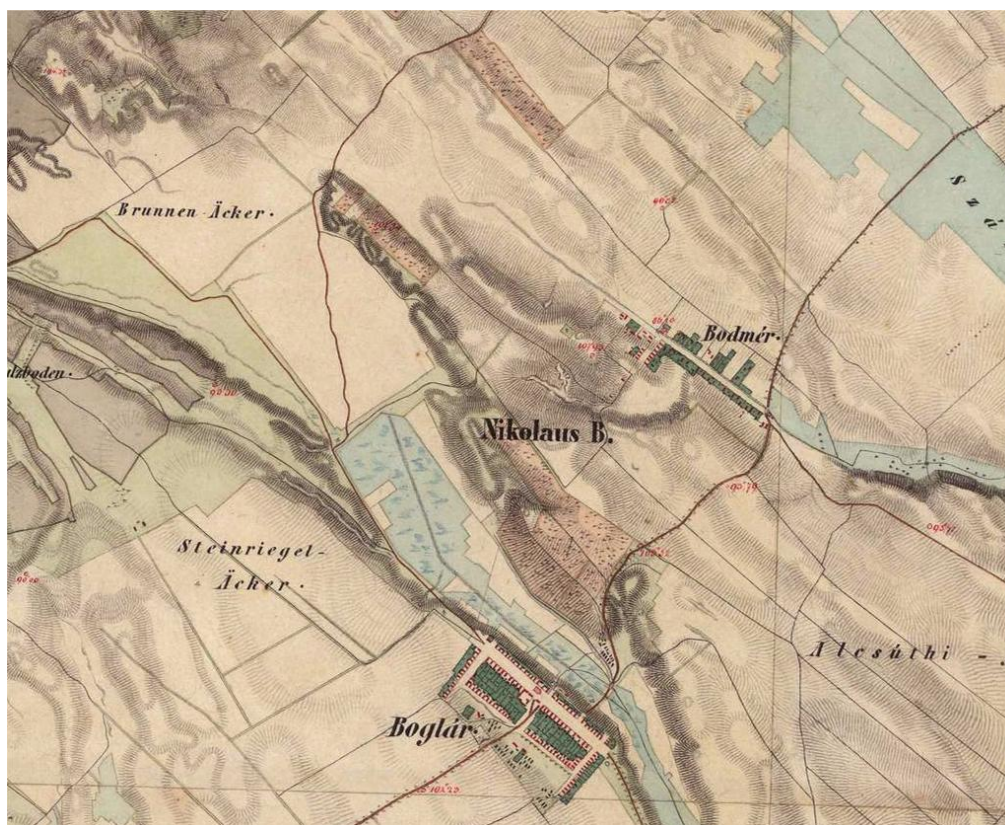
(a felmérésen „*Bogmir*”) belterülete az első katonai felmérés idején L alakú volt, melynek hosszabbik utcája a Bodméri-víz déli partja mentén, rövidebb utcája erre merőlegesen állt. A falu Szár felőli határán lévő dombon és a belterülettől déli irányban egy nagyobb összefüggő területen szőlőt termesztettek. Ezen kívül túlnyomórészt szántóföldi művelés volt ekkor jellemző, nem volt erdeje a településnek. Jól látszik, hogy a kisvízfolyások és ezekkel együtt a dombok északnyugat-délkelet lefutásúak. A külterületet kocsutak hálózták be, amelyek összeköttetést biztosítottak Felcsút (*Fel Csúth*), Alcsút (Al Csúth), Vértésboglár (Boglár), Vértésacska (Atsa) és Szár felé. A halastavak helyén még csak a Bodméri-víz meanderező alakja látszik, mely elkanyarodik északkeleti irányba, ahol a Váli-vízbe ömlik. A vízfolyáson a falu két végén, fahidakon lehetett átkelni.

A mai belterület Bodméri-víztől délre eső része volt meg a XVIII. században. Az Ady Endre utca házai fésűs beépítésben sorakoztak egymás mellett szalagtelkeken. Az Ady utca keleti oldalán viszont az utcafronton álló házak mögött néhol épültek újabb lakóépületek, és ezek rendezetlenül álltak. Ugyanígy rendezetlenül épült a mai Vasvári Pál utca déli oldalának házsora, itt az épületek az utcától jóval beljebb épültek. Az egyik ilyen különálló, nagy épület a belterület nyugati részén épült egy domboldalon. Mivel köznemesi település volt, ez kihatott a településrendre is, és ezt őrzi a mai településszerkezet is. A lakóházak kőből vagy téglából épültek, az épületekhez hosszú kertek tartoztak. A térkép jelöli a temető helyén a Pusztatemplomot.

II. katonai felmérés (1829-1869)

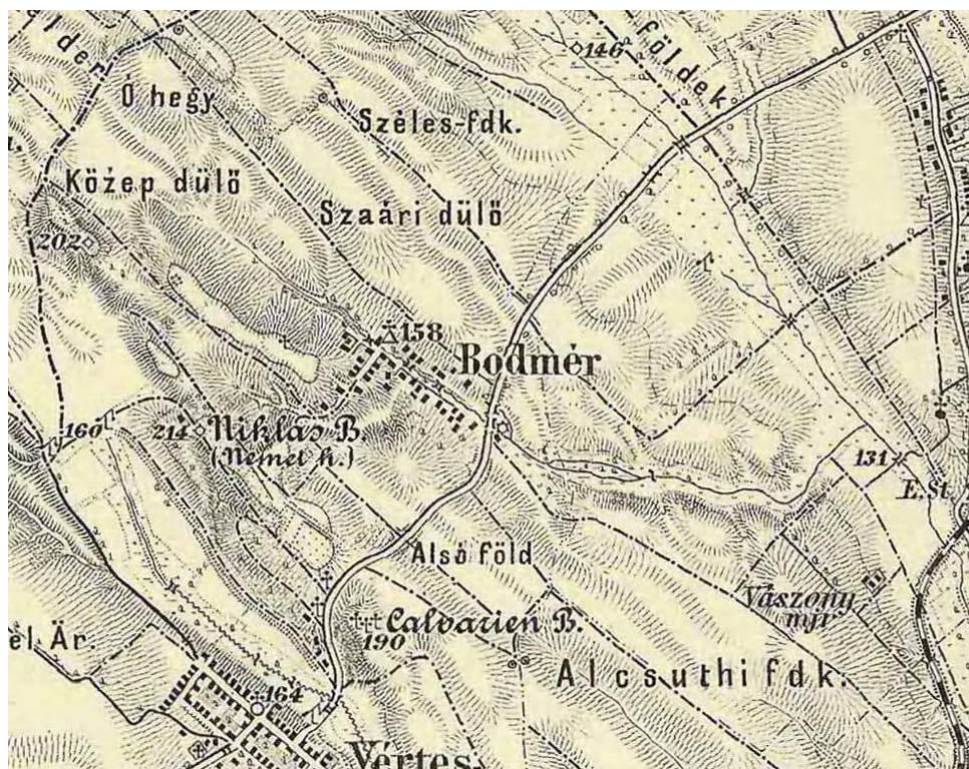
Az első katonai felmérés óta eltelt közel 60 évben kisebb változások történtek a település területén: új területet vettek szőlőművelés alá a közigazgatási határ nyugati - Boglárral szomszédos - részén. A Bodméri-víz Váli-víz felé tartó szakaszát kiterjedt vízjárta területnek jelöli a felmérés. A legkiterjedtebb területhasználat továbbra is a szántó maradt. A Boglárról érkező, Bodmért keleten érintő, Felcsút felé tartó utat II. rendű főútként ábrázolja a térkép, amelyet kettős fasor kísér.

A település belterülete a Bodméri-víz északi oldala mentén terjeszkedett az első felméréstől eltérően. Új lakóépületeket lehet felfedezni, melyek az utcafronttól szintén beljebb épültek. Az első épület ezen az oldalon a református templom. Ezzel szemben egy utca nyílt a főutcára merőlegesen, a mai Ady utcának a hátsó telekhatáránál. Ennek az egykori utcának a nyugati oldalán ma már nincsenek házak, itt ma egy játszótér és egy lovastanya található. A főutca déli házsorának épületei homlokzattal merőlegesen álltak az utca vonalára, és az utcafronton vagy attól kissé beljebb helyezkedtek el. Az északi oldal házai jóval beljebb épültek. Itt az L alakú alaprajz volt jellemző: az épülethez hátul merőlegesen kocsiszín, lóistálló csatlakozott. A lakóházak körül néhol nagy kiterjedésű kertek terültek el.

III. katonai felmérés (1872-1884)

Mivel a második felmérést rövid időn belül követte a harmadik, jelentős változások nem történtek a településen. A területhasználatok alapján véve nem változtak, így a szántóföldi természet maradt a domináns területhasználat. A Bodméri-víz mentén kaszálókat jelöl a térkép. Új elemként jelenik meg a Bodméri-vízen a „főút” keresztezésénél egy vízimalom, szemközt vele egy épület. Jól látszik, hogy a térség legjelentősebb útja a Csákvár-Vértessoglár-Bodmér-Bicske összekötő út.

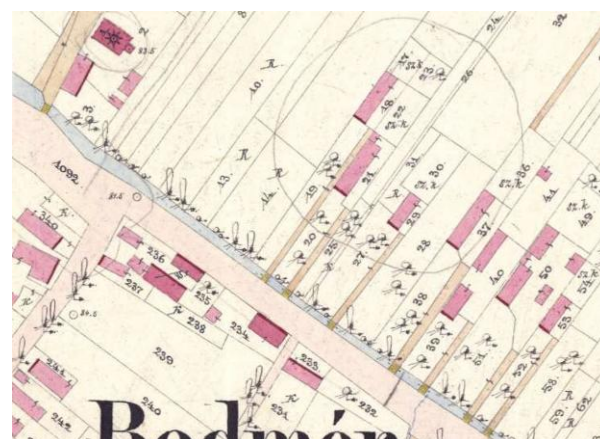
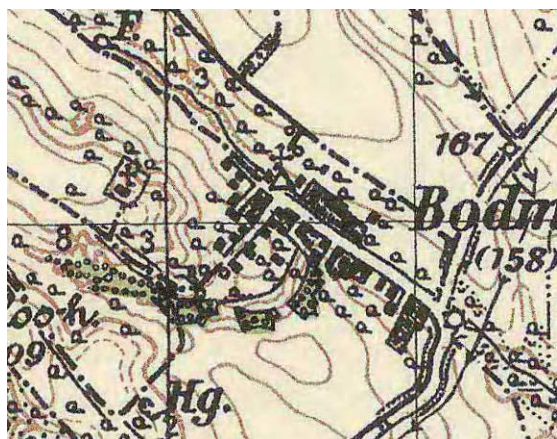
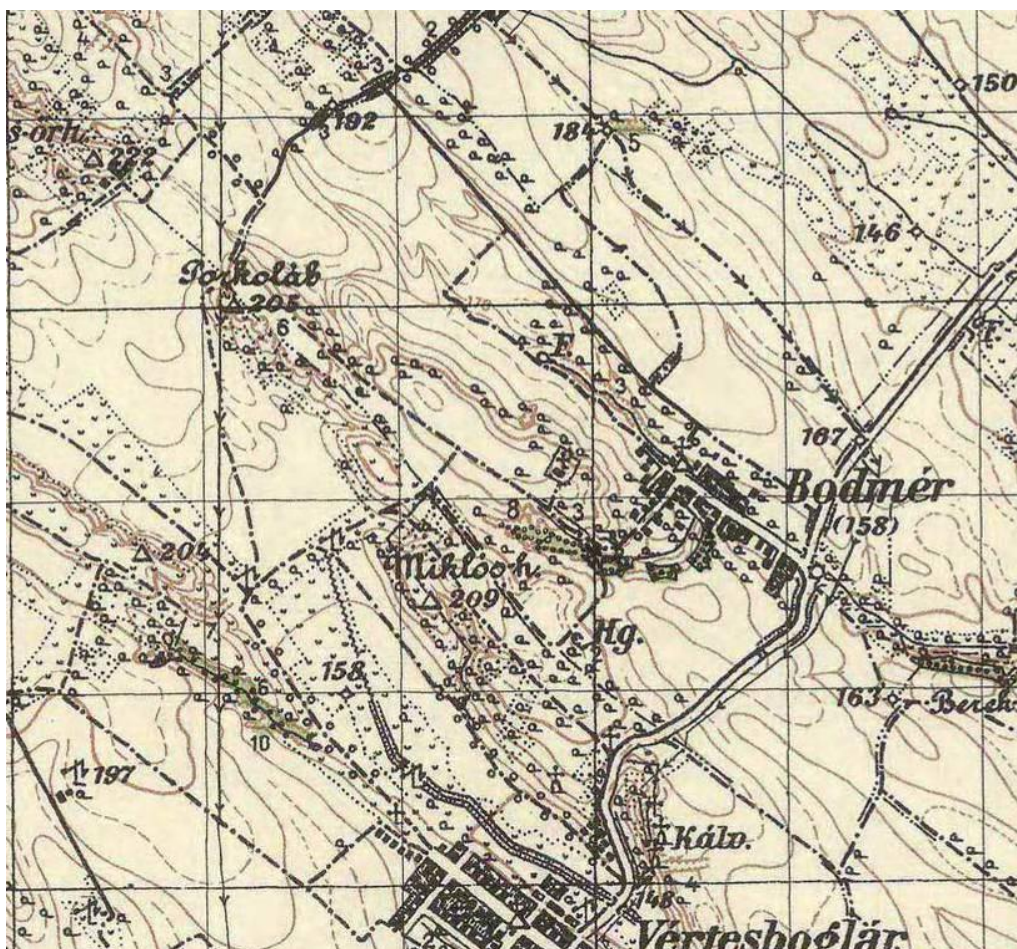

A település lakott területe nem növekedett az előző felméréshez képest. A Vasvári Pál utca mellett továbbra is a Szári út folytatása volt az egyetlen másik jelentős utca.

III. katonai felmérés megújítása (1896-1914)

A harmadik katonai felmérést nem sokkal követte a megújítása, így jelentős változások nem tapasztalhatóak a két felmérés között. A külterületen a területhasználatok tekintetében nem látható változás a III. katonai felméréshez képest. A felmérés már feltünteti a Porkoláb szőlőterület nevét a Szár-Vértesszőlős-Bodmér határon.

A mai Ady Endre utca két telek után éles kanyarral délkelet felé tartott, ennek folytatásában lévő épületek (illetve azok helyén álló épületek) még ma is állnak. A külterületi területhasználatok nagy része változatlan maradt, a szőlőterületek kiterjedésében és elhelyezkedésében változás nem tapasztalható.

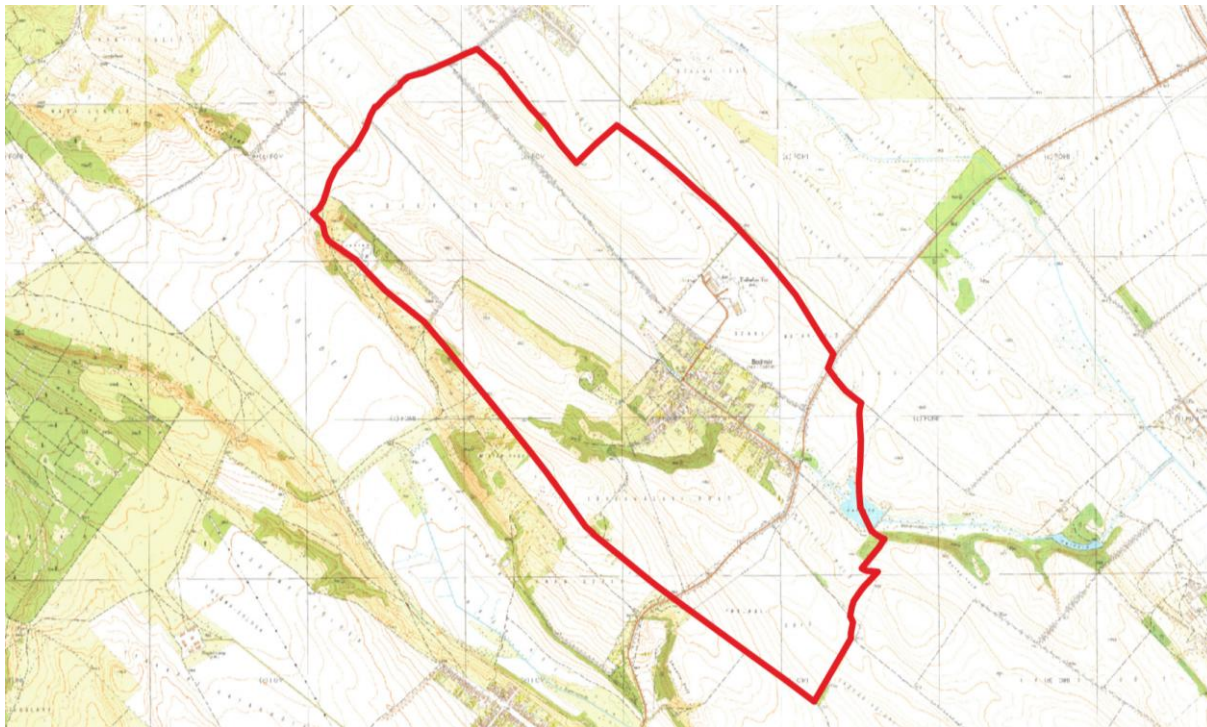

A III. katonai felmérés megújítása óta eltelt időszak

A III. katonai felmérés megújítása óta eltelt 100 év alatt Bodmér települési képe jelentősebben, táji képe mérsékelten változott. Kialakult a település mai szerkezete, megszilárdult a térség úthálózata és a falu tájhasználat.

A külterületen a Szári-határ-dűlőn megépült a Tolbuhin Tsz. tehenészete karámokkal. Az Öreg-hegyi szőlők eltűntek, valószínűsíthető, hogy a filoxeravész következtében. A Porkolábi szőlők ugyancsak eltűntek, helyükön gyepterület és egy homokbánya jött létre. Ugyancsak itt, illetve a Törökvágási-dűlő határán, valamint a temető mellett erdőterületek találhatók. A lankásabb domboldalakon gyepterületek húzódtak.

A lakóterület két területrészen terjeszkedett: egyik a főutcától északnyugatra, ahol a Szári útról nyílt két utca, a Kinizsi utca és a Szári út. A másik az Ady Endre utcának délnyugati irányú növekedése. A Vasvári Pál utca északi oldala továbbra is lazább beépítésű maradt, ahol a keskeny telkeken nagyobb és hosszabb épületeket építettek, mint a déli oldalon. A déli oldalt sűrűn beépítették lakóházakkal és melléképületekkel. Jellemző volt, hogy több generáció egy telekre egymás mögé több lakóépületet épített. A település szélén a Bodméri-vízen álló vizimalmot lebontották.

Bodmér, Topográfiai térkép (Forrás: tajertektar.hu)

A jelenlegi településszerkezet a XX. század második felének állapotát tükrözi, lényeges változások nem történtek az utcák szerkezetében, kiterjedésében. Új építésű utcarész a Kinizsi utca déli oldala.

Természet, táj, tájhasználat

Bodmér a Lovasberényi-háton fekszik, a Bodméri-víz völgyébe települt. A területhasználatok kialakulásában a domborzati- és vízrajzi adottságok játszották a legnagyobb szerepet. A község lakott területe a Bodméri-víz két partjára települt, körülötte pedig jellemzően mező- és erdőgazdasági művelés alatt állnak a külterületi parcellák. A belterület nyugati oldalához csatlakozik egy nagyobb erdőfolt, valamint a közigazgatási terület északnyugati részén fekszenek cserjés-bozótos, művelés alatt nem álló területek. A bodméri tájban markáns tájszerkezeti elem a közigazgatási terület északnyugati, vértessboglási határán álló homokbánya, a belterülettől északra fekvő egykori TSZ-major (ma mezőgazdasági telephely), valamint a közigazgatási terület keleti, felcsúti határán fekvő, magán kézben lévő halastó.

A település tájszerkezetét a természetes és mesterséges vonalas elemek is meghatározzák. Természetes vonalas tájszerkezeti elem a Bodmér területén eredő és a belterületet nyugat-keleti irányban átszelő Bodméri-víz, mesterséges vonalas elemek pedig a közutak (a közigazgatási területet észak-déli irányban átszelő 8126 j. Söréd-Csákvár-Bicske összekötő út és az erről a falu belterületére leágazó 81111 j. Bodmér bekötőút).

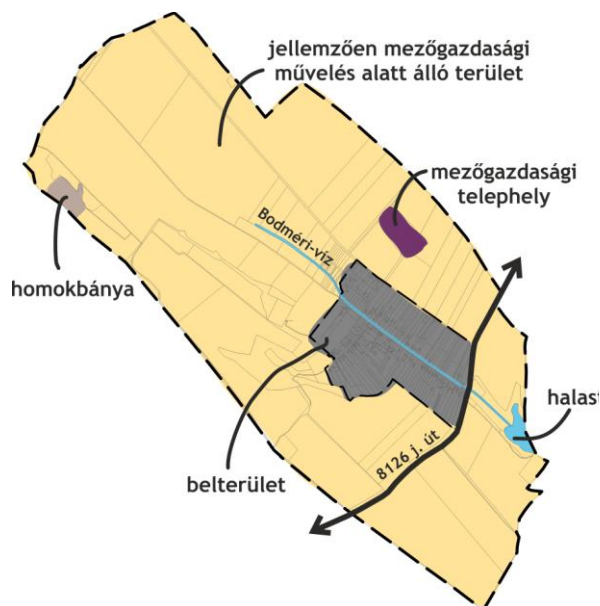
A településrendezési eszközökben javasolt változások a tájszerkezetre is hatással lehetnek. A 8126 j. összekötő úttól délre kijelölt jelentős kiterjedésű gazdasági terület beépülésével mezőgazdasági művelés alatt álló területek szűnnének meg, valamint a településkép is átalakulna. A belterülettől északra fekvő mezőgazdasági telephely szomszédságában megújuló energiaforrás hasznosításának céljára szolgáló terület került kijelölésre, ahol napelempark kialakítására kíván lehetőséget biztosítani a terv. Mivel a terület magasabb térszínen fekszik, tájképi megjelenése, tájszerkezet alakító hatása jelentős lehet, amennyiben beruházás valósul meg a területén.

A településrendezési eszközökben javasolt további változások esetében nagy részt a tényleges területhasználatokhoz igazodó területfelhasználási egységek kijelölése, a jelenlegi állapotok megőrzése a cél.

Települészerkezet és a történeti településmag

A területhasználatok kialakulásában a domborzati- és vízrajzi adottságok játszották a legnagyobb szerepet. A község lakott területe a Bodméri-víz két partjára települt. Bodmér belterülete mindössze négy utcából áll, a jellemző területhasználat a lakóterület. A településközpont a Vasvári Pál utca és az Ady Endre utca találkozásánál alakult ki. A településközpont területek a felülvizsgálat során kis mértékben növekedtek.

A Vasvári Pál utca - Szári út találkozásánál fekszik a község egyetlen klasszikus zöldterülete, amelyen egy gyeperes sportpálya és egy játszótér található. Emellett a 8126 j. út nyugati oldalán, a bekötő út mentén egy ligetes terület képzí még fontos elemét a zöldfelületi rendszernek. A község temetője a belterülettől kissé távol, a település legmagasabb pontján attól északnyugatra található.

A belterületi ingatlanok túlnyomó része lakótelek. A **lakóterületek** jellemzően falusias jellegűek. A település két legrégebbi utcája, a Vasvári Pál utca és az Ady Endre utca beépítése eltérő: míg az előbbin az épületek szétszórtnak, az utcától távol, az utóbbin sűrűn, az utcához közelebb helyezkednek el. Az újonnan beépült Kinizsi utca és Szári út karakterében inkább az Ady Endre utcához hasonló, klasszikus lakóterület, ahol a korábbi, hosszú házas elrendezést felváltották a közel négyzetes alaprajzú családi házak.

A falusias lakóterületekre általánosan jellemző az alacsony, főként földszintes épületállomány, az aránylag alacsony beépítettség, illetve számos esetben, főként a hosszú, mély telkek esetén jellemző a haszonkert is.

A község **településközpontja** a Vasvári Pál utca - Ady Endre utca - Szári út találkozásánál jött létre, itt találhatóak a falu intézményei és szolgáltató területei. A Vasvári Pál utca 58. szám alatt áll a faluház, amelyben a Polgármesteri Hivatalon kívül a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat, a védőnői szolgálat üzemel és a háziorvos rendel. A faluház keleti szomszédságában álló épületben volt egykor a település kisboltja, amely ma már nem üzemel, így egyetlen kereskedelmi egység sincs a településen. A Szári út - Vasvári Pál utca találkozásánál található a község református temploma, amelynek kertjében gyümölcsös fekszik.

A község kereskedelmi, szolgáltató, gazdasági területei elszórtnak fekszenek egy-egy telken a településközpontban. Az önkormányzat épületével szemközt, a Vasvári Pál utcában egy sárga működik, a Vasvári Pál közben pedig egy autószervez (Czutor Autószervez) és egy veterán autó gyűjtemény is található. A felülvizsgálat során a belterületen és közvetlen szomszédságában (Magyar Sándor utca, Vasvári Pál köz, Kinizsi utca nyugati vége) a felmerülő igényeknek megfelelően több kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület is kijelölésre került.

A község belterületén **két lovarda** is működik. Az egyik a belterület nyugati határán fekszik, 1956-ban épült, jelenleg hobbicélú lótarásra használják. A másik a belterület keleti részén a Magyar Sándor utcában található Tücsök Lovasudvar, amely egyben szálláshelyként is szolgál. Az épületek földszintesek, nyeregtetősek, jellemzően egy, összetett tömeget alkotnak.

1.2. A VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK ÉS A HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG ÉRTÉKLELTÁRA

Világörökségi védelem

A település közigazgatási területét nem érinti világörökségi terület.

Országos védelem

A Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ adatszolgáltatása alapján Bodmér községben nem található országos védelem alatt álló építmény.

Helyi védelem

Bodmér község helyi védett értékeiről a 16/2017. (XII.27.) a településkép védelméről szóló rendelete rendelkezik. A rendelet rendelkezik a védetté nyilvánításról és annak megszüntetéséről, a védett értékek nyilvántartásáról, a védett értékek megjelöléséről, fenntartásáról, és a védett értékek használati és építési követelményeiről. Bodmér Község Önkormányzata a rendelet szerint nem vesz helyi védelem alá építészeti értékeket, és az Önkormányzatnak nem szándéka ennek módosítása.

2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE

Bodmér területét nem érinti világörökségi terület, a településen országos védelem, valamint helyi védelem alatt álló, a település értékleltárába felvett épület, műtárgy sem található. Ennek következtében a települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns, a rendezés során tervezett változások nincsenek, továbbá ezek hatásai sem értelmezhetőek.

A település jelenlegi nyugodt, falusias hangulatának, arculatának megőrzését, építészeti karakterét rövid- és középtávon a településképi arculati kézikönyv, valamint a településképi rendelet határozza meg. Mindemellett a településrendezési eszközök felülvizsgálata során javasolt változásokra a település építészeti karakterének hagyományos léptékét és arculatát megőrizve került sor. A belterületi változások a tényleges területhasználathoz jobban illeszkedő területfelhasználási besorolást, a megváltozott fejlesztési igények kielégítését célozzák. A külterületen elszórva fekvő fejlesztési területek pedig az újabb fejlesztésekhez biztosítanak lehetőséget. A változások Bodmér fejlődését, valamint a Bodméri lakosok számára kedvezőbb életkörülmények biztosítását célozzák.

3. ÖSSZEFOGLALÓ

Bodmér a Közép-dunántúli régióban, Fejér megye északi részén, Komárom-Esztergom megyéhez, valamint a Budapesti Agglomerációhoz közel, a Csákvár-Bicske közlekedési tengelyen helyezkedik el. Bodmér a Lovasberényi-háton, a Bodméri-víz völgyébe települt. A területhasználatok kialakulásában a domborzati- és vízrajzi adottságok játszották a legnagyobb szerepet. A község lakott területe a Bodméri-víz két partjára települt, körülötte pedig jellemzően mező- és erdőgazdasági művelés alatt állnak a külterületi parcellák.

Bodmér nyugodt, falusias hangulatú, szép természeti környezetben elhelyezkedő település. A település adottságai, kedvező elhelyezkedése, és nyugodt falusias jellege egyre vonzóbb lakókörnyezetté teszik. A településen élők száma növekszik, üres lakóépületeinek száma folyamatosan csökken.

A település gazdasági súlya nem számottevő. A település jelentős gazdasági területi tartalékkal rendelkezik, melyek a község gazdasági fellendülésének egyik jelentős alapját képezhetik.

A település földrajzi fekvése turizmus szempontjából előnyösnek mondható, mivel a fővároshoz viszonylag közel szép természeti környezetben helyezkedik el. Közúton jól megközelíthető, azonban a távolabbi térségek tömegközlekedési kapcsolatai nem megfelelőek.

Összességében elmondható, hogy Bodmér kedvező helyi és helyzeti potenciállal rendelkező település, mely meglévő adottságait megfelelően hasznosítva fejlődik. A település jövőbeni fejlődése során fontos hangsúlyt fektetni a minőségi fejlesztésekre, annak érdekében, hogy a község értékei megóvhatók legyenek, és Bodmér egyszerre lehessen hangulatos, nyugodt lakókörnyezetet biztosító, valamint turisztikai és gazdasági szempontból is fejlődő település.

4. NYILATKOZAT

Alulírott Ferik Tünde okl. építésmérnök, vezető településrendező tervező nyilatkozom, hogy a településfejlesztési koncepció felülvizsgálatához elkészített örökségvédelmi hatástanulmány az örökségvédelmi jogszabályoknak, továbbá hatósági előírásoknak megfelel. A Völgyzugoly Műhely Kft. tervezői és a régész munkatárs az Örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosultak.

Budapest, 2018. augusztus 22.

Ferik Tünde
okl. építésmérnök
vezető településtervező
TT/1 13-1259

RÉGÉSZETI HATÁSTANULMÁNY

BEVEZETŐ

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészének tárgya

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészének tárgya: Szár és Újbarok község településrendezési eszközeinek módosításához szükséges örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészének elkészítése.

A tanulmány a Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály (1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1.) Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztálya által a település területén található régészeti lelőhelyekre vonatkozó ÖNYO/1645/2 (2017) nyilvántartási számú adatszolgáltatására, illetve a 2018. július 20.-án végzett helyszíni szemle eredményeire épül (a bejárásen részt vettek: dr. Belényesy Károly régész, Rozs Péter és Wolf Ernő régész technikusok).

JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET

A kulturális örökségvédelem általános elvei

A régészeti lelőhelyek a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (a továbbiakban Kötv.) 11. § alapján általános védelmet élveznek. A törvény szelleme és a védelem logikája szerint a régészeti lelőhelyek épségét meg kell őrizni. A Kötv. 3. § -a szerint a kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket - így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését - e védelemmel összhangban kell végezni.

A kulturális örökség a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, ezért megóvása mindenkinek kötelessége. Tilos a kulturális örökség védett elemeinek veszélyeztetése, megromlása, megsemmisítése, meghamisítása, hamisítása. A kulturális örökség elemeit tudományos módszerekkel kell felkutatni, számba venni, értékelni, az utókor számára megőrizni és hozzáférhetővé tenni. (Kötv. 4. § (1.-2.) bek.)

A kulturális örökség védelme közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget jelent az állami és önkormányzati szervek, a nemzeti szervek, az egyházak, a társadalmi és gazdasági szervezetek, valamint az állampolgárok számára. (Kötv. 5. § (1.) bek.)

A föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon. (Kötv. 8. §(1.) bek.)

A régészeti lelőhelyeket - a fenntartható használat elvének figyelembevételével - csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak. (Kötv. 9. §)

A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni. A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük. (Kötv. 10. § (1)- (2) bek.)

A régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. (Kötv. 11. §.)

Ezért egy-egy beruházási területen, a földmunkával járó fejlesztések esetében régészeti lelőhelyek védelme érdekében a fentiek alapján kell eljárni.

Örökségvédelemmel, régészeti lelőhelyek védelmével kapcsolatos alapvető jogszabályok jegyzéke

- a) 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről (Kötv.);
- b) 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet az örökségvédelmi bírságról;
- c) 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről, különösen a kunhalmok és földvárak törvényi védelméről (23. § (2) bek.);
- d) 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről;
- e) 439/2013. (XI. 20.) Korm. rend. A régészeti örökséggel és a műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről

- f) 13/2015. (III. 11.) MvM rend. A régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól
- g) 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról

A kulturális örökség védelmével kapcsolatos különleges jogszabályok jegyzéke:

- a) 1954. évi Hágai Egyezmény" [1957. évi 14. törvényerejű rendelet a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelme tárgyában, Hágában, 1954. évi május hó 14. napján kelt nemzetközi egyezmény, valamint az ahhoz csatolt jegyzőkönyv (a kulturális javak háború idején megszállott területről való kivételnek tilalma tárgyában) kihirdetéséről];
- b) 149/2001 (VIII. 31) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között 1992. január 16-án kelt, Vallettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről
- c) 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
357. § (1) Műemlék vagy védett kulturális javak megrongálása

A régészeti területek típusai

A régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. (Kötv. 11. §)

A Kötv. a régészeti területeket három típusba sorolja be:

- a) Régészeti lelőhely (7. § 35. pont)
- b) Fokozatosan védett, vagy kiemelten védett régészeti lelőhely (13. § (3))
- c) Régészeti érdekű területek (7. § 29. pont)

Régészeti lelőhely

Régészeti lelőhely az a földrajzilag körülhatárolt terület, amelyen a régészeti örökség elemei eredeti történeti összefüggéseikben megtalálhatóak. A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti helyükön, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni, ezért a védelmükre irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenni (Kötv. 10. § (1)-(2) bek). A régészeti lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel el kell kerülni (Kötv. 19. § (1) bek).

Ha a régészeti lelőhely elkerülése a fejlesztések, beruházások költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a fejlesztés, beruházás másutt nem valósítható meg, a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární (a továbbiakban: megelőző feltárás).

A megelőző feltárás részeként a régészeti lelőhelyen - a hatóság eltérő rendelkezésének hiányában - próbafeltárást kell végezni. A régészeti érintettség mértékétől függően - külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén - a hatóság régészeti megfigyelést írhat elő.

A megelőző feltárásra vonatkozóan a feltárásra jogosult intézmény és a beruházó írásbeli szerződést köt. A szerződés tartalmazza a feltárás módját, időtartamát, a feltárásra jogosult intézmény által végzendő régészeti feladatellátás költségét, valamint a jogszabályban meghatározott egyéb szakmai feltételeket. A (10) bekezdés szerinti szerződést a feltárásra jogosult intézménynek és a beruházónak a jogszabályban meghatározott adattartalomnak a beruházó által történő rendelkezésre bocsátásától számított 15 napon belül kell megkötni (Kötv.22§ (10) és (11) bekezdés)

Nagyberuházás (Kötv. 7§ (20) bekezdés) esetén a Kötv. 23/B-F § szerint, a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű közlekedési infrastruktúra-beruházáshoz kapcsolódó régészeti feladatellátás estén a Kötv. 23/G § szerint kell eljárni!

Azt a természetes vagy jogi személyt és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet, aki (amely) az e törvényben engedélyhez kötött tevékenységet engedély nélkül vagy attól eltérő módon végzi, illetve a védetté nyilvánított, vagy e törvény erejénél fogva védelem alatt álló kulturális örökség elemeit jogellenesen megsemmisíti, vagy megrongálja, illetve a védett kulturális örökségi elemet kötelezettségének elmulasztásával veszélyezteti, örökségvédelmi bírsággal (a továbbiakban: bírság) kell sújtani. Az örökségvédelmi bírság kiszabása nem mentesít egyéb, építésügyi eljárásban kiszabható bírság alól.

Bírsággal sújtható az, aki a jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget.” (Kötv. 82. § (1) (2))

A 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet alapján (2. § (2) bek.) A bírság megállapítása szempontjából a Kövt. 46. § -ban meghatározott kulturális javak és a nem védett kulturális javak a IV., a nyilvántartott régészeti lelőhelyek és a kulturális örökség ideiglenes védelem alatt álló elemei az I. kategóriába tartoznak. 2. § (4) bek.) A kulturális örökségnek a Kövt. hatálybalépése előtt védetté nyilvánított elemei közül a régészeti lelőhelyek és kulturális javak e rendelet alapján mindaddig az I. kategóriába tartoznak, amíg a védetségükre vonatkozó rendelet, illetve határozat másképp nem rendelkezik.

Ezzel párhuzamosan a szabálysértési jog és a büntetőjog is védelembe részesíti a régészeti lelőhelyeket.

A régészeti lelőhelyek védelme a tulajdonos rendelkezési jogát is korlátozza. A Btk. 357. § büntetni rendeli a régészeti jelentőségű földterületeken elkövetett rongálást:

(1) Aki a tulajdonában álló, a kulturális javak körébe tartozó és védett tárgyat megrongálja, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (c) bekezdés szerinti tárgyat megsemmisíti, vagy annak helyrehozhatatlan károsodását idézi elő, öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Fokozattan védett, vagy kiemelten védett régészeti lelőhely

A régészeti lelőhelyek a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. Erejénél fogva védelem alatt állnak, illetve miniszteri rendelettel, vagy hatósági eljárás során lettek kiemelten védetté nyilvánítva. Kiemelten védett az a régészeti lelőhely, mely kivételes tudományos jelentőséggel, nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír. Fokozattan védett az a régészeti lelőhely, melynek tudományos jelentősége megállapítható, és nagyobb tájegységre nézve kiemelkedő fontossággal bír.

A Kövt. 13. § (1) bekezdése értelmében a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyen nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely annak akár részleges állapotromlását eredményezheti. A (2) bekezdése értelmében védetté nyilvánított régészeti lelőhelyhez védőövezetet lehet kijelölni.

Régészeti érdekű terület

Régészeti érdekű területnek számít valamennyi olyan terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető. (Kötv.7. § 29.) pont) „A régészeti örökség elemei a régészeti érdekű területekről vagy a régészeti lelőhelyről csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. (Kötv. 19. § (2) bek.) A fentiek alapján, ezért fokozott figyelemmel és óvatossággal kell eljárni minden földmunkával járó beruházás, területfejlesztés esetén. A beruházás megtervezése előtt, a beruházás megvalósíthatóságának érdekében a tervezett beruházás helyszínét ezért célszerű kulturális örökségvédelmi szempontból megvizsgálni.

„A régészeti örökség elemei a régészeti érdekű területekről vagy a régészeti lelőhelyről csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.” Ennek alapján fokozott figyelemmel és óvatossággal kell eljárni és minden tervezett földmunka előtt célszerű a Hatósággal, a Járási építésügyi és örökségvédelmi hivatallal (hatóság) egyeztetni.

Amennyiben régészeti érdekű területen földmunkák során addig ismeretlen régészeti lelőhely kerül elő, abban az esetekben a végzett tevékenységet abba kell hagyni, és a helyszín vagy lelet őrzése mellett haladéktalanul értesíteni kell a területileg illetékes önkormányzat jegyzőjét, aki a területileg illetékes múzeum (jelen esetben: a Laczkó Dezső Múzeum, 8200 Veszprém, Erzsébet sétány 1.) és a hatóság szakmai bevonásáról köteles gondoskodni. A bejelentési kötelezettség a felfedezőt, az ingatlan tulajdonosát, az építetőt és a kivitelezőt egyaránt terheli, elmulasztása örökségvédelmi bírság kiszabását vonja maga után (Kötv. 82. § (2) bek.) A múzeum 24 órán belül írásban köteles nyilatkozni a munka folytathatóságáról, amennyiben „a múzeum nyilatkozata alapján a régészeti emlék vagy a lelet veszélyeztetése nélkül a tevékenység még részlegesen sem folytatható, a tevékenység jellege szerint illetékes hatóság köteles annak folytatását azonnali hatállyal megtiltani és legfeljebb 30 napra felfüggeszteni, és intézkedéséről a hatóságot értesíteni”. Mentő feltárás esetén a szükséges beavatkozás költségeit a feltárással jogosult intézmény (múzeum) köteles állni.

A lelet, illetve a lelőhely bejelentőjét jutalom illeti meg. A régészeti lelőhely és a lelet megtalálójának elismerését a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 55§ részletesen szabályozza. A nyilvántartásban nem szereplő régészeti lelőhelyben vagy az onnan származó leletekben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése ugyancsak büntetendő cselekmény, a Btk. 357 § (1) és (2). pontja alapján

Kunhalmok, földvárak természetvédelmi oltalma:

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 2§ 11. pont szerint, a tájképi jelentőségű régészeti lelőhely: olyan régészeti lelőhely, amely megjelenésével környezetének meghatározó tájképi eleme (így különösen erőd, erődítés, vár, templom maradványai, földvár, halomsír, kunhalom, a domborzatból kiemelkedő, többszörösen rétegzett tell-település).

A táji értékek kiemelt természetvédelmi oltalmáról a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezik. 23. § (2) bekezdése szerint: a törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Az e bekezdés alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek [24. § (1) bekezdés] minősülnek.

A 28. § (5) bekezdése szerint: a 23. § (2) bekezdése alapján védett forrás, víznyelő, kunhalom, földvár természeti emlékek minősül, így a 28. § (1) bekezdés szerint védett természeti területnek minősül.

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

A) - B) A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETI LEÍRÁSA (A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZET ALAKULÁSA, A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG) ÉS A TELEPÜLÉS RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉGÉNEK FELMÉRÉSE

Bodmér község Fejér megye észak-nyugati részén fekszik, a Vértes keleti lábánál. A Bicskét Csákvárral összekötő útvonalon fekvő község a Bodmér-víz mentén települt, a vízfolyáson létesített átjáró közelében, a patak délnyugati oldalán. A település korai történetéről kevés adattal rendelkezünk. Az egyetlen ismert régészeti lelőhely kapcsán a patak völgy északkeleti oldala feltehetően a vaskor óta lakott volt: Sósi-dűlő (azon.: 92683). A környék gazdag római kori horizontjai a település régészeti örökségében egyáltalán nem tükröződnek, és ugyanígy bizonytalan az Árpád-kortól forrásokkal igazolt, először 1131-ben említett és folyamatosan adatolt Budmer falu eredeti helyének azonosítása. Az Bodméri víz átjárója és a történeti útvonal regionális jelentősége miatt azonban ennek gyökerei feltehetően a mai település közvetlen környezetében keresendők. Az első katonai felmérésen a falutól kissé északnyugatra egy a településszerkezettől elkülönülő romos(?) épületcsoport fedezhető fel, amelyet az 1884-ben készült kataszteri térkép Pusztatemplomi dűlőként jelöl. Ez valószínűleg az egykori Bodmér templomával azonosítható, amelynek keleti előterében kell keresnünk a korábbi település maradványait is.

C) ÉRTÉKLELTÁR

cc) A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek

A Kötv 11. § szerint: A nyilvántartott régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak.

Bodmér település területét a hatósági adatközlés szerint 1 nyilvántartott, régészeti lelőhely érinti.

Lelőhely azonosító	Helyszín, elnevezés	Jellege	Kora	HRSZ nyilvántartott adatok
92683	Sósi-dűlő	▪ telepnyom	▪ kelta kor ▪ késő középkor	026

A település, kedvező adottságokkal rendelkező környezete miatt a terület régészeti öröksége feltehetően sokkal gazdagabb a jelenleg ismertnél, amely így is a térség folyamatos, a vaskortól adatolható lakottságáról tanúskodik. És annak ellenére, hogy erre vonatkozóan nem rendelkezünk régészeti adatokkal, az okleveles források és a térség topográfiai adottságai miatt nem zárható ki, hogy a mai Bodmér belterületén fekszenek az Árpád-kori eredetű település korai maradványai.

Mindezekon kívül fontos figyelembe venni, hogy az egyes régészeti lelőhelyekről, lelőhelycsoportokról általában csak szórványos, pontszerű, a leletek, vagy egy-egy jelenség előkerülésének helyét rögzítő információkkal rendelkezünk. Ezek alapján a lelőhelyek kora és intenzitása részben meghatározható, de a valódi kiterjedésekről nincs biztos információnk. A felszíni jelenségek alapján elképzelhető, hogy azok kiterjedése a ma ismertől jelentősen eltérhet, ami alapján feltehetően jóval nagyobb valós kiterjedésekkel számolhatunk.

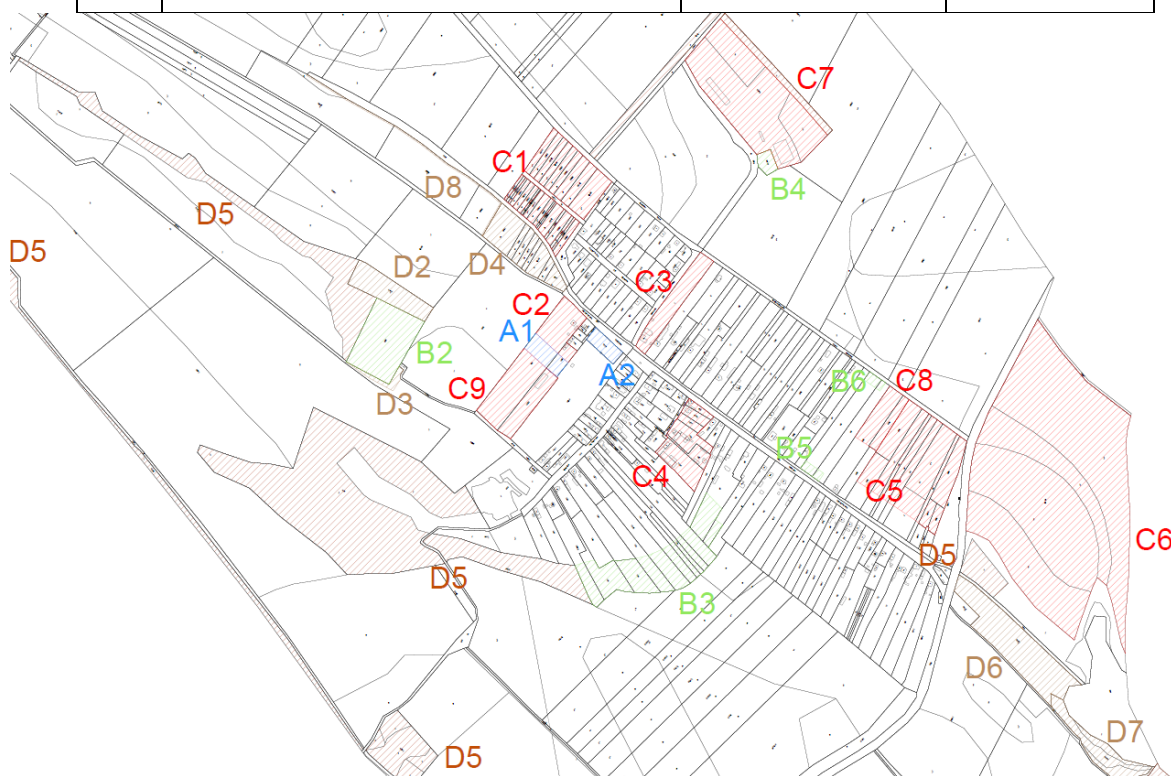
2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE

ba) Az ismert változások hatásai a régészeti örökségre

Bodmér község régészeti öröksége, általános mezőgazdasági területen fekszik. A település közigazgatási területén belül nem ismert a régészeti örökséget veszélyeztető nagyobb kiterjedésű terület. Általánosságban megállapítható, hogy a rendezési és területfejlesztési elképzelések, így különösen az újonnan kijelölt beépítésre szánt területek régészeti lelőhelyek elhelyezkedésének figyelembe vételével kerültek meghatározásra.

Ssz.	Hatályos területfelhasználás	Tervezett területfelhasználás	Terület nagyság (ha)
Újonnan kijelölt beépítésre szánt terület			
A1	Zöldterület - közpark	Különleges beépítésre szánt terület - Lovassport terület	0,42
A2	Zöldterület - közpark	Különleges beépítésre szánt terület - Sportterület	0,29
Újonnan kijelölt beépítésre nem szánt terület			
B1	Különleges terület - bánya	Különleges beépítésre nem szánt terület - bánya	4,26
B2	Különleges terület - temető	Különleges beépítésre nem szánt terület - temető	1,9
B3	Falusias lakóterület	Védelmi erdőterület	3,14
B4	Ipari terület	Vízgazdálkodási terület	0,18
B5	Falusias lakóterület	Zöldterület - közkert	0,11
B6	Falusias lakóterület	Zöldterület - közkert	0,1
Beépítésre szánt területek átsorolása			
C1	Falusias lakóterület	Kereskedelmi, szolgáltató terület	3,33
C2	Falusias lakóterület	Különleges beépítésre szánt terület - Lovassport terület	0,85
C3	Falusias lakóterület	Településközpont terület	0,95
C4	Falusias lakóterület	Kereskedelmi, szolgáltató terület	1,47
C5	Falusias lakóterület	Kereskedelmi, szolgáltató terület	2,82
C6	Ipari terület	Kereskedelmi, szolgáltató terület	17,91

Ssz.	Hatályos területfelhasználás	Tervezett területfelhasználás	Terület nagyság (ha)
C7	Ipari terület	Különleges beépítésre szánt terület - Mezőgazdasági üzemi terület	4,95
C8	Falusias lakóterület	Különleges beépítésre szánt terület - Lovassport terület	0,79
C9	Kereskedelmi, szolgáltató terület	Különleges beépítésre szánt terület - Lovassport terület	1,84
Beépítésre nem szánt területek átsorolása			
D1	Általános mezőgazdasági terület	Védelmi erdőterület	2,19
D2	Általános mezőgazdasági terület	Védelmi erdőterület	1
D3	Általános mezőgazdasági terület	Különleges beépítésre nem szánt terület - temető	0,15
D4	Kertes mezőgazdasági terület	Vízgyűjtőterület	1,55
D5	Gazdasági erdőterület	Védelmi erdőterület	27,65
D6	Általános mezőgazdasági terület	Különleges beépítésre nem szánt terület - Turisztikai terület	1
D7	Védelmi erdőterület	Különleges beépítésre nem szánt terület - Turisztikai terület	2,43
D8	Általános mezőgazdasági terület	Zöldterület - közkert	0,18

Az A1 és A2 újonnan kijelölt beépítésre szánt terület a település belterületén, részben beépített környezetben (lakóövezet, sportpálya) fekszik. Környezetükben nincs ismert, nyilvántartott régészeti lelőhely. A helyszín domborzati viszonyai, illetve egyéb topográfiai adottságai, illetve az Árpád-kori településelözmények előkerülésének kockázata miatt azonban mindkét területet érdemes Régészeti Érdekű Területként kezelni. A beépítésre szánt területek átsorolásával érintett földrészletek esetén a belterületet érintő C1, C2, C3, C4 és C9 területet, A1 és A2 területhez hasonló adottságaik miatt szintén Régészeti Érdekű területként kell kezelni. B2 és D2 területek fejlesztése és kezelése során figyelembe kell venni, hogy feltehetően ezen a területen található az egykori Árpád-kori eredetű falu temploma és az a körül létesített temető, így ezeket a területeket szintén Régészeti Érdekű területként kell kezelni, itt esetleges „in situ” épített falrészletek, illetve sírok előkerülésével is számolni kell. C6 terület esetén figyelembe kell venni, hogy ennek területét egyértelműen érinti a Sósi-dűlő (azon.: 92683) lelőhely, így az itt tervezett bármilyen talajbolygatással járó tevékenység esetén az érintett földrészletek régészeti érintettségét próbakutatás, vagy régészeti megfigyelés keretében tisztázni kell és az érintett lelőhely szakaszokat a bolygatást megelőzően fel kell tární. Ehhez kapcsolódóan, figyelembe kell venni, hogy a régészeti lelőhely kiterjedése a ma ismerttől jelentősen eltérhet, ami alapján feltehetően jóval nagyobb valós kiterjedésekkel számolhatunk. Ezért az ismert régészeti lelőhely topográfiai adottságainak figyelembe vételével a C5 és C8 területeket Régészeti Érdekű területként kell kezelni.

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) alapján kell eljárni:

Ha régészeti feltárás nélkül régészeti emlék, lelet vagy annak tűnő tárgy kerül elő, a felfedező, a tevékenység felelős vezetője, az ingatlan tulajdonosa, az építtető vagy a kivitelező köteles

a) az általa folytatott tevékenységet azonnal abbahagyni,

b) a jegyző útján a hatóságnak azt haladéktalanul bejelenteni, amely arról haladéktalanul tájékoztatja a mentő feltárás elvégzésére a 22. § (5) bekezdése szerint feltárással jogosult intézményt, valamint

c) a tevékenységet szüneteltetni, továbbá a helyszín és a lelet őrzéséről - a felelős őrzés szabályai szerint - a feltárással jogosult intézmény intézkedéséig gondoskodni.

3. AZ ÉRTÉKVÉDELMI TERV

A) AZ ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPELTETETT ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT BIZTOSÍTÓ SZEMPONTOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

A vizsgált területen belül 1 nyilvántartott régészeti lelőhelyről vannak ismereteink. Ez általános mezőgazdasági területen, helyezkedik el. Így jellemzően nem ismert, a jelenlegi, alapvetően mezőgazdasági tevékenységből adódó, általános kockázatoknál nagyobb, a lelőhely állapotát veszélyeztető kitérttség. A településtervezés során egyértelműen figyelembe kell venni azonban, a területet tagoló és vízrajz, egyedi, településtörténeti adottságait. A patak völgy környezetében fekvő kedvező adottságú dombhátak esetén ezek régészeti érintettségét akkor sem lehet kizárni, ha ott nincs ismert, nyilvántartott lelőhely. Ahogy ez többször kifejtésre került, a régészeti lelőhelyek lehatárolására vonatkozó információkat, a megfigyelés változatos körülményei és a környezeti adottságok miatt legtöbbször csak tájékoztató jellegűnek lehet tekinteni. Az adatok mögött, több esetben összefüggő, nagy kiterjedésű történeti települések, települési rendszerek sejtethetőek, így az ismert és közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelyeken kívül sem lehet kizárni újabb régészeti jelenségek, esetenként újabb régészeti lelőhelyek előkerülését! A forrásadatok és a térség topográfiai adottságai miatt nem zárható ki, hogy a mai Bodmér belterületén fekszenek az Árpád-kori eredetű település korai maradványai. A belterület jelenlegi hasznosítás nem áll ellentétben a feltételezett régészeti lelőhely hosszú távú fenntarthatóságával, ugyanakkor az ebben történő bármilyen, jövőbeni, talajbolygatással járó beavatkozás (beépítés, közműfektetés) esetén számítani kell az egykori épített környezet megjelenésére.

B) AZ ÖNKORMÁNYZATI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA

A régészeti lelőhelyeket érintő tervezett besorolási változtatásokhoz kapcsolódó tervezés és a földmunkával járó kivitelezés során fenti megfigyeléseket, az értékvédelmi tervben tett megállapításokat és javaslatokat figyelembe kell venni, a régészeti lelőhelyek védelme érdekében a 2001. évi LXIV. törvény, illetve a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet rendelkezései alapján kell eljárni.

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) rendelkezései az irányadóak.

4. NYILATKOZAT

Nyilatkozat a tervezett megoldásokról és kulturális örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésre való jogosultságról

Alulírott, Dr. Belényesy Károly, régész, nyilatkozom, hogy a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 84. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti előírásnak megfelelően szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben, valamint a 439/2013. (XI. 20.) Korm. rendeletben foglalt előírásnak megfelelően rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Régész diploma száma: 660/99 (ELTE-BTK)

Szakértői engedély száma: 15-016

A településrendezési tervben szereplő megoldások megfelelnek az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak.

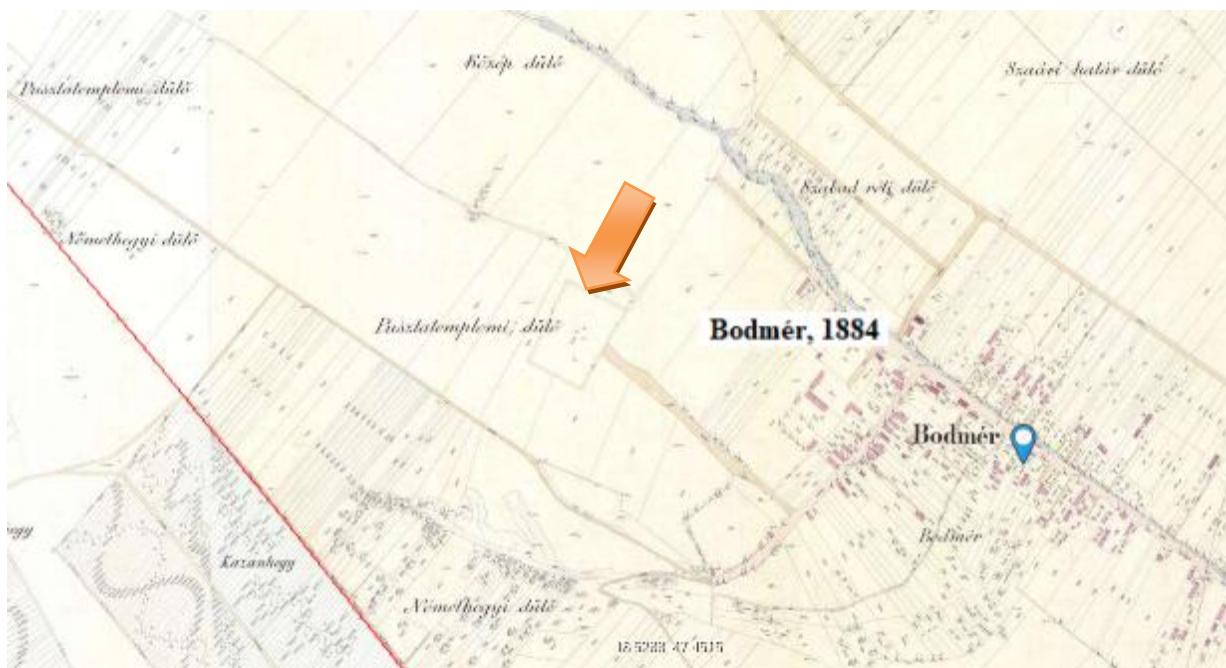
Budapest, 2018. augusztus 25.

Dr. Belényesy Károly
régész, örökségvédelmi szakértő

KÉPEK

1. kép Bodmér település és környezete, középkori templom feltételezett romjaival, az Első Katonai Felmérés (1763-1787) térképlapján, forrás: Arcanum, <http://mapire.eu/hu/>

2. kép A Pusztatemplomi dűlő Bodmér település kataszetrei felmérésén (1884), forrás: Arcanum, <http://mapire.eu/hu/>

3. kép A1 és A2 területek (háttérben) a településközpontban

4. kép településközpont, C3 terület

5. kép településközpont, Bodméri víz északi oldalán

6. kép településközpont, baloldalon C4 terület

7. kép mezőgazdasági telephely, C7 terület

8. kép C5 és C8 területek a Bodméri víz északi oldalán

9. kép Sósi-dűlő régészeti lelőhely, C6 terület

10. kép Sósi-dűlő régészeti lelőhely, C6 terület

11. kép Sósi-dűlő régészeti lelőhely, C6 terület

12. kép Sósi-dűlő régészeti lelőhely, C6 terület